

[Transcript] Forklart / India landet på månen. Det var bare første steg.

Fyre dager etter at Ruslands ubevannede landningsfartøy krasjet inn i måneds overflattet, sitter indiske romfartseksperter i slutt av august og følger med på sin egen månelandning.

Det er kanskje ikke så rart at stemningen i kontrollrommet er spent, når India skal prøve å bli det fjære landet i historien til å lande på mån.

Også setter fartøyet kalt Chondroyan 3 bena ned i månesanden og lander tripp.

Med det blir India det første landet som lander et ubevannet fartøy på månens sørpol, og er med i den gjeve måneklubben.

Men månekap løpet er bare ett steg i Indias forsøk på å bli en supermakt.

Du er på forklart fra Aftenposten, en podcast der vi tar for oss en nyhet i hver episode.

I dag om Indias rakettfart inn i storpolitikken.

Det er torsdag 7. september, og jeg heter David Beconi.

Er du klar?

Ja.

Kristine Appletten kommentator her i Aftenposten.

Du var tydelig på at du ikke ville kalles romfartseksperter, men internasjonale storpolitik kan du en del om.

Og det kommer jo tilbake til, men først litt månednerding.

Hvorfor er det så viktig å komme seg ut i verdensrommet og opp til månen?

Det er jo en slags oppvisning i teknologi og ingeniørkapasitet.

Det er litt sånn, se på meg, se hva jeg klarer å få til.

Også disse jubelsenene som vi så i Indias viser også at det var viktig internt i landet, ikke bare eksternt.

Det betyr utrolig mye for selvfølsen til indene.

Også handler jo romfart om noe mer enn bare oppdragelsesreiser og stjernekjikking.

Det har potensiale borden når det gjelder forskning, når det gjelder forsvar.

Og det har et potensiale som man ikke ser helt omfang av.

Månlandningen ble feiret med fyrverkeri og jubel i gattene og var en enorm sak i India.

Men om du skruddede på nyeetene her i hjemme, så var det ikke så mye månlandning i monitor.

Det hjelper heller ikke at det gjelder det, men det gjelder det.

Det gjelder det, men det gjelder det, men det gjelder det.

Det gjelder det, men det gjelder det, men det gjelder det.

Så var det ikke så mye månlandning i monitor.

Det hjelper heller ikke at dette skjedde samme dag.

I en podcast som ble spilt inn bare dager før han ble drept, snakket Jonas Henriksen om en rekke hendelser han har vært utsatt for de siste årene.

Den er beryttet i vagner, chefen Jevgeni. Prigårsjen har også trolig omkommet.

Flyet la det altså til og har eksplodert på marsjydet uten å sende ut nødssignal.

Det druknet jo i andre hendelser, men jeg tenker at det sier jo litt også om våre prioritering her i vesten.

At vi ikke ga dette mer oppmerksomhet.

Det er litt typisk for hvordan vi forholder oss til verdens mest folkerike land.

Og jeg tror egentlig at det begynner å bli både litt dumt og litt risikabelt.

India vokser veldig, veldig raskt, og det ligner mer og mer på en kommende supermarkt.

Trøymingen for månedlandingen er nok heller ikke tilfeldig.

[Transcript] Forklart / India landet på månen. Det var bare første steg.

På hvilken måte da?

Månedlandingen kom bare cirka to uka før India skal være verdens viktigste møteplass, det som kalles G20 toppmøte.

Det betyr at alle de største økonomier i verden kommer sammen i New Delhi, India's hovedstad, og skal diskutere noen av verdens største utfordringer.

Og vi vet jo at det brenner både små og store kriser rundt omkring på kloden.

De har forberedt seg på dette møtet i månesvis, og det å være verdens viktigste møteplass her er både en mulighet til å vise seg frem,

og til å øve innflytelse på det som skjer rundt om i verden.

Og med den innflytelsen ønsker India å bli verdens første grønne supermakt.

Men det kan faktisk være dårlig nytt for klima.

Hva er verdens største utfordringer?

Så fin ut hvorfor 94.000 norske kunder bruker det veldig fleksible regnskapsprogrammet TripleTex.

Prøv gratis på TripleTex Endo.

India er et gigantisk land.

Med 1,4 milliarder innbyggere er faktisk en skjedde del av menneskene på jorda innere.

Og selv om økonomien deres ikke helt har gjen speilet det folketallet før, så kom de ut av pandemien med rakettfart.

India vokser mye raskere enn mange sammenlignbare land.

Det er jo mange som har slitt etter covid etter pandemien, kom ut av den perioden med ganske store økonomiske problemer.

I fjor så ble India faktisk verdens femte største økonomi.

De dyttet den gamle kolonimaktene sin Storbritannia ned på listen til skjedde plass.

Og nå er det bare Tyskland, Japan, Kina og USA som er større enn India.

Og statsminister Ardra Modi har sagt at i 2030 skal India være verdens treigestørste økonomi.

I tillegg til det har 135 millioner indere løftet seg ut av fattigdom siden 2015.

Så det skjer også store ting internt i India.

Det handler ikke bare om det store økonomiske bildet, men det handler om at levevilkårene får veldig mange indere endre seg til å leve.

Og det er jo veldig positivt da, forlående.

Og alle disse pilene som peker oppover gjør at mange nå sammenligner det som skjer med Kinas økonomiske mirakel.

I 50 år har de fosset frem, mens India sto igjen på perongen.

Nå er det mye som tyder på at mirakelens tid er forbi for kineserne, og kanskje er det India's tur.

De har nemlig mye av det som har gjort Kina til en så viktig stormakt. Og mer til.

De har en litt annen profil både på befolkningen og på infrastrukturen i landet.

De har veldig mange mennesker som snakker engelsk. De har engelspråklig medier.

De har kjempegoe universiteter og høyskoler spesielt når de gjelder ingeniør, kunst og teknologi.

Og så har de jo datareksperter. De har en herskare av datarengjørere og koder, som utgjør ryggraden i det internasjonale IT-universet.

India eksporterer hundretusende av IT-arbeidere på alle planer, til veldig mange land.

I tillegg til det har de folk på toppen. De har en intellektuell elite, de har forfattere,

en kjempestor filmbransje i Bollywood, og så har de folk som reiser ut i verden og blir topp-sjefer i selskapet,

[Transcript] Forklart / India landet på månen. Det var bare første steg.

som Microsoft, Google, IBM.

Også i verdenspolitikken har barn av indiske migranter gjort det bra.

For eksempel da visepresident Kamala Harris som har halt indisk to av kandidatene på republikansk side,

det er fra indiske foreldre, statsministeren i Storbritannia kommer fra indiske emigrantforeldre.

Så de begynner å få veldig mye innflydelse og kan dra nytterne mykke makten.

Og så har jo India noe veldig, veldig viktig som Kina ikke har, og det er at de har faktisk et demokrati.

De er verdens største demokrati, og det betyr at de har mye større tak høyde for ideer og for meningsbrytning,

enn det kinesene har.

Så det er mye som tyder på at India er på vei til å bli en stor makt.

Men er det bare fryd og gamen her?

Nei, det er de jo ikke.

Statsministeren Arndra Modi har måtte tåle mye kritikk formåten.

Han har opptråd på både internasjonalt og nasjonalt.

Han har for eksempel ikke ville ta avstand fra Russernes innovation i Ukraina.

Han har også nørt opp i en del etniske konflikter i India som er ganske betente.

Han har en litt sånn utrytter og nasjonalistisk stil som mange mener er urovekkende.

Og så har han jo benyttet seg av krisen i Ukraina til å importere masse billige russisk olje og gas.

Er det noen andre utfordringer for India da, antingen leder neres?

De har jo veldig mange utfordringer. De har en befolkning på 1,4 miljarder mennesker.

En god del av de er under 20 år.

Folkehelsen er et kjempe stort problem.

Det er fortsatt veldig lav leve andre.

Det er mye forurensing.

Det mangler på gode, godt betalt jobber.

Det får kvinner som er i arbeid.

Der er mye ting i de indiske samfunnet som fortsatt må på plass for at de skal klare å komme i en posisjon

der de kan kalle seg noe som ligner en moderne utviklet nasjon.

En av utfordringene angår også meg og deg.

For det er ikke sikkert verden har råd til et nytt økonomisk mirakel.

Nå er det jo sånn at i den moderne tiden så er det ingen som har gått fra fattig til rik

uten å brenne utrolig mye olje og gas og slippe ut veldig mye CO2.

Og det er mange mennesker som mener at det er mulig å gjøre det.

India er allerede på tre plass når det gjelder utslipp og når det gjelder bruk av energi selv om de bruker mye mindre per person da enn vi gjør for eksempel i Norge eller i USA.

Så de er etter de lande som må kutte eller i hvert fall holde igjen utslippende sine

for at verden skal ha noe som helst blir til et liten chans til å nå effende sine klimamål.

Så hvis de skal vokse og bli en ny stormakt så er det mange som frykter at det vil gå på bekostning av klima og kan bli en katastrofe vår for hele verden.

Men vi her i Vestene har jo da også utviklet våre økonomier på bekostning av klima allerede.

Er det rimelig å forvente at India skal slutte å vokse for å gå en enda større klimagruser?

[Transcript] Forklart / India landet på månen. Det var bare første steg.

Ja og nei blir vel svare på det spørsmålet.

Det er ikke rimelig å si at andre mennesker ikke skal kunne ha samme levestammer som vi har men samtidig så er det jo sånn at verden nå er i en situasjon der det vil gå ut over alle hvis man ikke klarer å gjøre denne omstillingen på en bærekraftig måte.

Det er et paradox men det er et paradox som både India og alle vi andre må leve med.

Og det er jo noe som India har tatt innover seg og derfor så sier de at de skal bli verdens første grønne supermakt og det må jo vi alle håpe på at de faktisk klarer.

Hva er en grønne supermakta?

Det er jo en nasjon som klarer å gjøre denne overgangen fra fattig til rik uten at det skal gå på bekostning av klima og miljø.

Og India er på en måte på vei da de investerer masse, masse i solceller, i vindkraft, i elektrifisering og tåg og bil, parken og såne ting.

Og de satt så også stort på hydrogen som er en ganske ny og uprøvd teknologi.

De bygger ut strømmet til sitt og gjør det smartere sånn at folk kan få energi når de trenger det og at det minst mulig skal gå til spillet i overføringen.

Og så har de begynt å etablere det de kaller for grønne korridorer.

India har jo mange delstarter.

Det skal bygges ut et system som gjør at de delstatterne som har mye vind eller sol eller vannkraft skal kunne overføre den kraften på en effektiv måte til de som har mindre avfornybare skilder.

Og siden India er et land med veldig mange mennesker, så får også ganske smågrepp veldig stor betydning.

Som for eksempel at India har satt sitt mye på å få folk til å bruke ledd perrer.

Og alt det er en del av India's mål å må bli utslipsfrie innen 2017.

Det kan bli viktig for resten av oss om vi skal klare å nå klimamålene sammen.

Men kan det gå?

Vi får håpe at det kan gå.

Det er en kjempe stor utfordring som ingen har klart å løse før de.

Men det er jo veldig positivt at de har den ambitionen.

Det de trenger er jo å få internasjonale selskaper og andre nasjoner til å investere i India.

Fordi at dette er viktig ikke bare for indene selv, men for oss alle.

Man har jo trodd før at India skulle ta av som en rakett.

Og nå ser det ut til at raketten er ferd med å stige til himmelse.

Så får vi bare håpe at det skjer med minst mulig forbrenningsmotora.

Du har hørt en podcast fra Aftenposten.

Det var Kristina Pletten som forklarte hvorfor India ville lande på mån.

Lydene du har hørt er fra NRK, TV2 og nyhetsberået AP.

Denne episoden er laget av producenten i Fjøland og meg, David Vekoni.

Resten av forklart er Olaf Eggesvik, Synne Søhol og Anders Weberk.

Og liker du å høre på oss i forklart, så må du høre på vårt nye søsken, Dippdykk.

Det er en samfunns podcast som går i dybden på fenomener i tiden vi lever i.

Sæsong 2 av Dippdykk er i gang, og episoden som blir sluppet igår må du bare høre på.

For den undersøker om det er mulig å løse klimakrisen i et demokrati.

Du får straks høre en forsmak på den, men først må jeg skynde meg å si at med rabattkoden

Dippdykk

[Transcript] Forklart / India landet på månen. Det var bare første steg.

så kan du som er forklart litter prøve Podmi gratis i én måte.

Den kan du bruke om du besøker podmi.com for å bli abonnent.

Her er Dippdykk og Marit Erikstatter gjelder.

Og vi har oppskriften.

Altså vår rapport viser at det er mulig å nå malne.

Så hvorfor går det seg sent?

Hvis du skal ta en meter av hagen min, så skal du faen meg møte motstand.

Er det demokratiet som er problemet?

Hør ny søsong av Dippdykk i Podmi eller Aftenpåsenappen nå.